

2-сираси

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Година XVIII.

Априль — 1926.

Книга 4.

Фот. Г. Трайчев.

ОБОРИЩЕ

ОБОРИЩЕ

Презъ ихтиманска Срѣдня-Гора, ние поехме пѣтя за с. Поибрене. Отначало сиво-желта, пѣсѣчлива и слѣнчева, планината ни разкри отъ своя гребѣнъ пазвитѣ на влага и полумракъ, въ които тукъ-тамѣ лѣщяха свѣтлиѣ стѣклѣца на топлото априлско слѣнце. Кѣмъ югъ се разтла предъ насъ ихтиманското поле, препречено отъ Кара-баирѣ, а кѣмъ северъ се пречупи тѣкмо подъ краката ни въ хиляди и хиляди гѣнки зеленото наметало на пролѣтъта, което ставаше все по-тъмно и по-тъмно, колкото по-дълбоко се разтиляше надъ таинственитѣ пазви на планината.

Нашиятъ прѣснатъ строй се прибра веднага. Доскоро второчени за сигурна стѣпка върху ронливата стрѣмнина и подпирани, кой на случайно намѣрена връшинка, кой на коленетѣ си, сега ние стояхме прави единъ до другъ съ изпѣчени гърди и загледани въ тъмната постъ на горския пѣтъ. Зинала и сива предъ краката ни, тя потѣваше въ дълбочинитѣ на шубрака тамъ, отдето почваха първитѣ измѣрвания на око̀то ни, унесено по първия наakitѣ на априлския день. Умората ни изчезна въ единъ мигъ. Честиятъ и прекъснатъ дѣхъ на гърдитѣ ни спрѣ. Отморени, тѣ поемаха издълбоко нагрѣтия въздухъ, който проникваше въ тѣхъ съ упоителния аромат на здравецъ и гергѣовче.

— Господа, да запѣемъ!...

Мекия шепотъ на зората се понесе надъ насъ и ни съгрѣ тѣкмо предъ устието на пѣтя. Въодушевлено и стройно ние подехме въ единъ гласъ „Хубава си моя горо“.

— Терца, терца! обѣрна се Вѣлчо кѣмъ Зарката.

Той и нѣколцина около него се опитаха да взематъ терца, но внесоха бъркотия въ пѣненето...

— Стига, стига!... Отново... До-си соль... до!...

Хубава си, моя горо,
Меришешъ на младостъ...

Пѣсенѣта се изкара безпогрѣшно до край; но и безпогрѣшно продължаваха своя съпроводъ и трепетнитѣ врѣхори на букитѣ. Тѣ ни обграждаха отведѣ съ тържествено тихия звѣнъ на безбройнитѣ си сребърни звѣнчета и ни подтикваха кѣмъ прегрѣдкитѣ на Царицата Гора, винаги готова да види своя царственъ избраникъ въ всѣки нейнъ посетителъ. А ние бѣхме тѣй пленени отъ нея и тѣй близко чувствувахме упоителната не҃а на развѣлнуваната ѣ отъ нашия възторгъ пазва:

А Мургашъ е още черна,
Като черна врана...

Но де е тя, де е тая опечаленица, която още носи черно при младостѣта на гората и при бѣлата вѣнчална одежда на цѣфналата слива?... Ние не я виждаме, па и не я диримъ, защото знаемъ, че нѣма да ни види тя, захласната въ Балкана... Пѣкъ той е толкова далечъ за нея и за насъ... Толкова гордъ! Нека тя жалостно и печално гледа нататѣкъ, насъ малко ни е еня:

Който веднѣжъ те погледне,
Той вѣчно жалѣе,
Че не може подъ твоитѣ
Сѣнки да изтлѣе...

— Тая строфа се повтаря дра пѣти и: „De caro al fine“...

Който веднѣжъ те погледне...

— Е, разбрахме де, — викна Ангелъ и наивно-детски процежда презъ смѣхъ: — който я погледне... но тя не ше ли да извѣхне?

— Браво бе, Ангеле, ти си билъ поетъ!

— Въ гората е всѣки поетъ — не бой се, — отврѣща Ангелъ, прѣтѣва се и политна...

Който веднѣжъ те погледне
Ангелъ да е, пакъ ще легне...

Импровизациата на Панайотъ се понесе отъ уста въ уста по дългата редица жерави отъ софийското висше училище... заизбухва прекъснатъ последователенъ смѣхъ. Сѣкашъ

нѣкой бѣше запалилъ ивица отъ мокри барутени купчинки.

— Не се смѣй, ами гледай на преде си: извади ми очитѣ.

— Чакъ толкозъ...

— Чакъ толкозъ я...

*

Поибрене.

И то е играло значителна роля въ паметнитѣ събития. Но вече е нощъ, и ние предпочитаме огъня върху кръчмарскитѣ пейки предъ славнитѣ разкази за миналото. Нѣкой по-бодри седятъ около незапалената печка, която кръчмарятъ още държи, за всѣки случай, и подраспитватъ.

„Какъ не! — Дохождалъ е, дохождалъ. Кой, Бенковски ли нѣма да ти дойде съ она дорестъ конь, който взема, десетътѣхъ часа за единъ. Хала бѣше, майка му мечка. Пъкъ и той — войводата де, бѣше съ едни — ей такива мустаци, разгъртенъ. и...

— Ти виждалъ ли си го...

— И тазъ хубава! Та нали азъ му държахъ коня предъ вратата, когато бѣше събралъ възстаницитѣ въ черковния дворъ? Такъвъ прихавъ бѣша конятъ, че съ дѣсния си преденъ кракъ изрови дупка, колкото да се скрие едно петъ годишно дете....

Нѣкой запитва: Ти на колко си години?

— На трийсетъ.

— Отъ тогава има двацетъ и петъ. Вижда се, — влѣзълъ си въ дупката.

Кръчмарятъ става като ужиленъ, завъртва се около буднитѣ и отсича:

— Ще си лѣгате ли или не? Духвамъ ламбата....

Ние се смѣемъ въ ржжавитѣ на прехвърленитѣ върху главитѣ си палта....

Сутринята се покланяме въ черквата на малкото реликвий отъ онова време, и поемаме.

*

Другата група, тръгнала презъ Вакарелъ, ни спира къмъ изхода на селото съ викове отъ височината въ лѣво.

О—хо!...

Нѣкакви куклени човѣчета размахватъ на широко ржце, криятъ се въ лещацитѣ и пакъ се показватъ, за да изразятъ своя животъ съ нестройнитѣ си викове:

О—хо!... Ху!...

Селяни и селянки, оставили кжщната си работа, слагатъ главитѣ на плетовѣтѣ и ни гледатъ.

— Съкашъ, набити на колове — шепне си Панайотъ.

Предъ мене изпъква цѣлата картина на робството....

О, свобода, какво друго си ти, ако не ново робство, но робство на безгрижието, на веселия викъ и на засмѣнитѣ очи отъ доброволно сложена глава върху сжщия тоя плетъ, на който преди двацетъ и петъ години само е, може би, стърчала главата на нейния баща?

Но иматъ си мѣсто размислитѣ тамъ, дето теглото е изкупено съ подвигъ, и дето подвигътъ зове къмъ себе си всички, които знаятъ да го ценятъ!...

Мечка.

Малка почивка. На срѣдата на селото паметникъ за падналитѣ отъ руско-турската война. Около паметника — дюкяни, а въ дюкянитѣ — търговци, които взиматъ нашитѣ петъ стотинки за 12 пари. Едничкото мѣсто въ което студентскитѣ ни пари вървятъ повече.

— Защо не е построенъ университетата тука?...

Планини, зеленина и води.... Прегазваме Тополница. Нейното име ни харесва. Харесватъ ни и водитѣ ѝ.

Натапяме крака по двата брѣга. Вълчо се изправя срѣдъ водата съ запършени до колене крачоли и чука камертона о кокалчето на лѣвия си показалець: ла... ла... си... до... И, като се обърна на четири страни, просто внуши: до... ла... ре... фа...

Единъ замахъ съ показалеца, и ние всички поемаме като планинския ромолъ на Тополница Пипковата композиция:

Стига вече да търпимъ,

Народе мой, народе мой...

Още една репетиция подъ политѣ на последния хълмъ, и ние сме предъ Панагюрище....

*

Славата ни отишла преди насъ. Младешитѣ ни посрещатъ извънъ града, а по улицитѣ ни приветствуватъ съ любопитни погледи хубави панагюрки.

— Студенитѣ отъ София....

Но сега студенитѣ сж топли отъ топлия приемъ на панагюрци.

Тъкмо срѣдъ града спира нашето стройно шествие. Заедно съ него спиратъ и героичнитѣ тонове на предишния македонски маршъ. Предъ нази сж първенцитѣ на града, а предъ тѣхъ — легендарниятъ попъ Грую съ сребърно левче на калимјавката си.

— Братя, момчета, деца!...

Неговиятъ старчески гласъ едва достига до ушитѣ съ безбройни трептения, които

предаватъ на младитѣ ни души порива на единъ чистъ възторгъ. Какво ни каза той, не помня. Па и трѣбваше ли да се помни то, когато по-красноречиво отъ речта му ни говореше неговата легендарна фигура, съчетала така майсторски кръста съ меча, молитвата съ позива за бунтъ, християнското смирение съ яростта на лъва....

— Братя, момчета, деца....

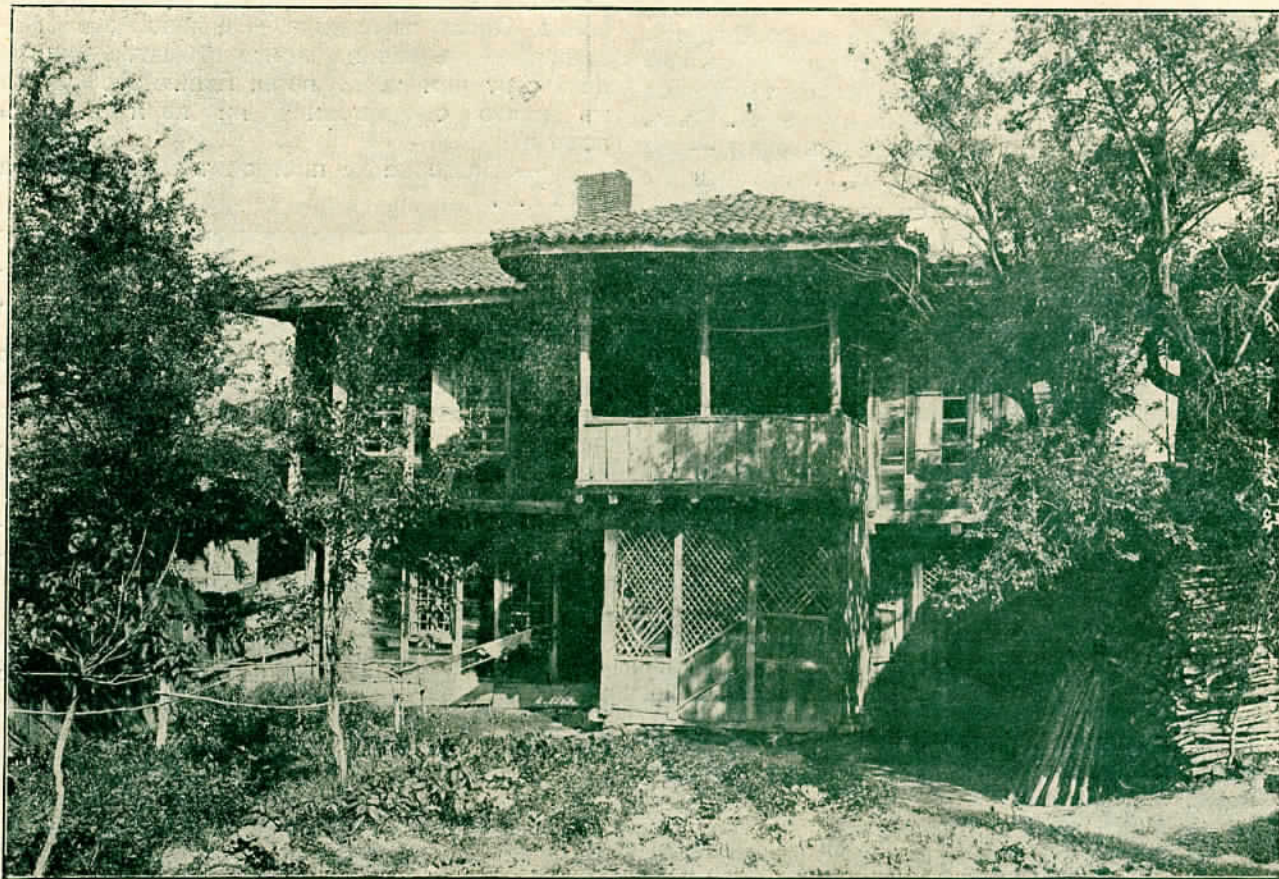
Но кой да слуша, когато нѣщо бушува въ гърдитѣ и напѣва ушнитѣ тъпнчета отвътре?

— Ура!... Да живѣе попъ Грую! ура.

Десетина ржце поематъ героятъ попъ...

До насъ цивилна музика свири „Шуми Марица“, а по-отстри тѣржествено кѣнти черковната камбана. Цѣлиятъ площадъ се люлъе отъ хора, между които процепваме ние, а съ насъ и сребърното лѣвче на попъ Груя.

Какво е казала майката на учителя Манчевъ, не зная. Но ние не мигнахме презъ цѣлата нощъ. Па и нѣмаше, какъ да се заспи въ една „шеринга“ отъ налѣгали направо върху потона младежи, всѣки отъ които знаеше остроумие, а всѣко остроумие — по единъ гърлестъ, необузданъ смѣхъ. Но все пакъ ние отидохме бодри на молебена, дето намъ, на студентитѣ, бѣше оставена опашката

Кжщата на Бенковски

Фот. Г. Трайчевъ

Калимявката му се килва на страни, сѣкашъ за да се види по-добре левчето, а расото му се премята като трауренъ шлейфъ надъ нѣколко глави. Приведени и тъмни, тѣ усиловатъ контраста между черното робство и възторга отъ свободнитѣ дни, видѣли сега върху ржцетѣ на децата единъ отъ своитѣ създатели...

— Ура, да живѣе попъ Грую...

А той маха съ две ржце надъ насъ и може би, моли да го спасимъ отъ изблика на нашето преклонение предъ него...

На чело бѣше князътъ, дошълъ рано сутринята, и съ когото — кой знае защо — искаме да се „сбарабаримъ“, както сполучливо бѣше се изразилъ единъ отъ насъ.

Но обидата ни мина скоро, когато въ жарко пладне запѣплихме по стрѣмнинитѣ на Оборище, сподирени отъ едно невиджано до тогава множество въ Панагюрище. Сега ние бѣхме начело, а задъ насъ нѣкъде — князътъ на България.

Припичаше жаркото пладне и омарата

играеше предъ очитѣ ни, като нишка отъ слънчеви паяджини, които се движеха лъка-тушно и ниско надъ тревата. Отъ време — на време тѣ се въздигаха малко на високо, но пакъ се спускаха, за да повдигнатъ златенъ прахъ около себе си отъ изровенитѣ си-пеи на хълмистата височинка.

— Да пѣемъ! . . .

— Ти лудъ ли си? . . .

И съ исплезенъ вече езикъ всѣки поема мълчаливо предъ себе си, гжсто свилъ въ наклонъ за да избѣгне умората отъ настъпи-лата стръмнина.

Па отпадналъ, току спрешъ, ужъ, да се насладишъ отъ гледката задъ тебе. Додето око стига мравунякъ отъ хора, срѣдъ него тукъ-тамъ пѣстри чадъри на жени и табии на симитчии. . . .

— Боза! . . .

Бозаджията, който бърза да испревари всички, е до тебе. Ти бърквашъ въ джеба: — „Дай тука“. . . па припнешъ разхладенъ да достигнешъ другаритѣ си и викашъ неудобрително отъ далечъ: „Не ти е студена бозата“. Подиръ туй слушашъ като презъ сънъ оправданията на бозаджията, който плакне чашата. Но тебе не ти е до оправдания: очитѣ ти сж сковани въ гжстия лесъ, който като косми на плешлива глава обхваща голитѣ рѣтлини и се спуща въ гънката надолу.

— Дали не ще е тамъ Оборище?

Не знамъ,

— Казватъ, че е тамъ. . . .

— Кой знае. . .

Но още не отминали този, ето и други.

— Ей че жегга брей! . . . И си чисти врата съ голѣма пѣстра кръпа. Боза ли пи? Азъ не го познавамъ. Но той продължава. — Хубаво е, стига да не възкисне въ тази горещина. . . . Когато стигнахме до горичката, ушитѣ ми грѣмнаха отъ пазарскитѣ вико-ве на разположенитѣ подъ сѣнка продава-чи. Надъ тая вавилиония отъ гласове се ви-сѣше европейската мелодия на една армо-ника, която фѣфлеше следъ всѣки два тона.

— Късметъ за момче! Хайде-е! . .

Папагалътъ навежда кривия си клонъ и тегли. . .

„А късно вечеръта на 14 априлъ — пи-ше Захари Стояновъ — трѣгва и Бенковски отъ Панагюрище за Меченската гора, заедно съ панагюрскитѣ представители, въ числото на които бѣхъ и азъ. Съ насъ дойде и Бан-ския представителъ свещеникъ Грую. Придру-жаваше ни и Крайчо войвода съ петъ-шестъ души юнаци, готови на всичко“.

*

— Ето Оборище! Гледайте тамъ долу въ трапа, дето свѣтятъ огньоветѣ, каза единъ

отъ тримата водачи, които се бѣха спрѣли на едно високо мѣсто.

Но нашиятъ пжтъ не бѣше пжтя на Бен-ковски. Ние поехме по клисурата и по изтъп-кана пжтека забързахме къмъ пазвитѣ на Балкана. Съ всѣка стѣпка рѣтлинитѣ отъ дветѣ ни страни ставаха все по-високи, по-гжсто се сплетоха около насъ и лѣсковитѣ шубръци, чийто листи, тъжни като чернозама усилваха мрака на ущелието и не допускаха слънчеви лжчи до водитѣ на малката рѣчица, въ която гизнѣха съцвѣта на стара медъ окапа-литѣ отъ лани листи. Хладни трѣпки полази-ха по гърба ми и вледениха още не изсѣх-налитѣ капки потъ. Азъ намѣтамъ тънкото си като фередже пардесю.

— Облечи го, облечи. . . .

Гледамъ старъ селянинъ току подъ мене продължава своитѣ наставления и закопчава бозозата си абичка съ черни овчи кожи по кенара. — „Дрешка не е тежка“.

— Ти откъде си бе, чичо?

— Азъ ли? Не съмъ тѣдавашенъ. И за да предотврати моитѣ въпроси започна самъ:

— Дойдохъ по работа, па рекохъ: чакай да видя това Оборище, дето българинътъ прѣвъ пжтъ показва, че и въ робия и въ сло-бодия нашитѣ събрания сж все едно. . . Искамъ да кажа: сто вършатъ, единъ събаря.

— Не те разбирамъ?

— Че нали и тукъ нѣмъ българинъ ги издаде? А то да останеше на турцитѣ, тѣ мо-жеха да научатъ какво се върши въ тоя джндемъ?

И, наистина. Надъ насъ се склучиха из-веднажъ висинитѣ и деня замръкна безъ време. Листата мълчаливо висятъ надъ насъ не уз-нали, може би, още лѣха на горсия вѣтрецъ, който нѣмаше отде да се промѣкне до тѣхъ. Глуха и ленива бѣше и рѣката. Тя, сѣкашъ се пазеше да не издаде съ непотрѣбно бър-борене тайната на едно съзаклатие.

Но още нѣколко стѣпки, и надъ насъ надвисна небето като синъ врѣшникъ съ нѣ-колко бѣли облачета по него. Слънчевитѣ пжчи паднаха отвесно и се забиха въ мочура отъ дветѣ страни на рѣката, покрита съ подбѣлъ здравецъ и воденъ повлакъ.

Оборище!

Ние снемъ шапки и набожно пристѣп-ваме къмъ грубия камененъ кръстъ, издѣланъ отъ единъ пѣсѣчникъ, поставенъ тъкмо тамъ, дето нѣкога е била дървената маса на засе-данието, направена по разпореждане на Волова „отъ доста гладки букови дъски“. Самата площъ е една твърде малка гънка отъ тази тайствена пазва на Срѣдна-Гора. Тука пла-нината се спуска въ четири отвесни склона, единия отъ които се е теглилъ малко на страна колкото да даде пжтъ на рѣкичката. Склоно-

ветъ сж покрити съ високъ букакъ, който сега отеква въ многократно ехо възторженитѣ викове на полоническата младежъ.

Молебень. . .

И нашиятъ импровизиранъ хоръ :

За свобода ей часътъ удари вече.

Върлъ душманъ да бѣга надалечъ!

Тържеството не може да остане въ тая хладна и усойна мѣстность. Ние се връщаме назадъ къмъ плешивитѣ хребети на планината, дето ни чака панаирджийския гамъ, Азъ се излежавамъ и зяпамъ небето. И мисля кога Бойчо Липовски е съчинилъ стихове за случая, които продава сега, печатани на хвърчащи листове. . .

Вечерътъ, то се знае: банкети, пиршества и пр. за Богъ да прости геройтѣ. А ние, младежътъ, държимъ революционно събрание въ края на града, подъ председателството на Павелъ Делирадевъ, който не е мислѣлъ тогава да напише своята хубава книга за Витоша. . .

*

На другия день покрай Буная и Братия — въ Копривщица. Студенитѣ, още нераззеленели върхове, които ни изненадаха съ снѣгъ — следъ огнено пладнѣ подъ тѣхъ, тънатъ въ мъгли и убиватъ желанието ни да се насладимъ отъ изгледитѣ на равното тракийско поле. Но затуй пъкъ приематъ, който ни указаха Копривщени бѣше по-топълъ, отколкото очаквахме. Обидени, че официалното празненство е устроено въ Панагюрище, а не въ Копривщица, дето е пукнала първата пушка за възстанието, тѣ излѣха всичката си любовъ и всичката си гостоприемна щедростъ надъ насъ. Още, когато забелѣзватъ нашата верига по височинитѣ надъ града, тѣ събиратъ всички цигани музиканти и се отправятъ — жени и мъже, малки и голѣми — къмъ насъ. Доволни отъ нашето внимание тѣхнитѣ

първенци ни приветствуватъ съ пламенни рѣчи. Трогнати отъ тѣхъ ние имъ отговаряме съ сжщия пламъкъ въ душитѣ и съ сжщия революционенъ жаръ въ гърдитѣ. Съкашъ намъ предстоеше да обявимъ възстанието и да поведемъ къмъ кървавъ подвигъ хората на тежкия трудъ.

— Ура, да живѣе революцията!

Циганитѣ повдигатъ устата на зурлитѣ си къмъ небето и цѣпятъ въздуха съ звуцитѣ на „Вѣгъръ ечи, балканъ стене!“

— Братя, добре дошли. Млади синове на България, дайте да ви целуна!

И учителътъ Керековъ ни целува подредъ.

Ахъ, тоя милъ и възторженъ човѣкъ, когото още виждамъ съ неговата стройна, красива фигура и съ неизменния възторгъ на душата му. И двата деня прекарани въ Копривщица бѣха такива, каквито той ги подчерта: дни на рѣчи, на пѣсни и на безконечни възторзи. „Урата“ кѣнтеше и предъ кжщата на Каравеловъ и на Бенковски и на Каблешкова и. . .

По луди отъ Луда-Яна, ние не оставихме на мира мирното население на инакъ замръзлия градъ. . .

— Братя, вие ни събудихте, вие ни дадохте животъ. . .

А ние поели по стрѣмния пжтъ за Пирдопъ, се прощавахме надъ Копривщица съ многобройнитѣ си испращачи. Керековъ ни целува отново. . .

Хубава си моя горо,

Меришешъ на младостъ.

Събранитѣ долу на площада снематъ молитвено шапки. Снемаме шапки и ние! . . .

— Братя, елате пакъ — вие ни събудихте! . . .

С. Чилингировъ

ТУРИЗЪМЪ, АРХЕОЛОГИЯ, РОДОЛЮБИЕ

„Планино, Пиринъ планино
Много си Пиринъ, хубава!“

Нар. пѣсенъ.

„Какви е момци хранила,
Хранила, храни и днеска
Нашата земя хубава!“

Ботевъ.

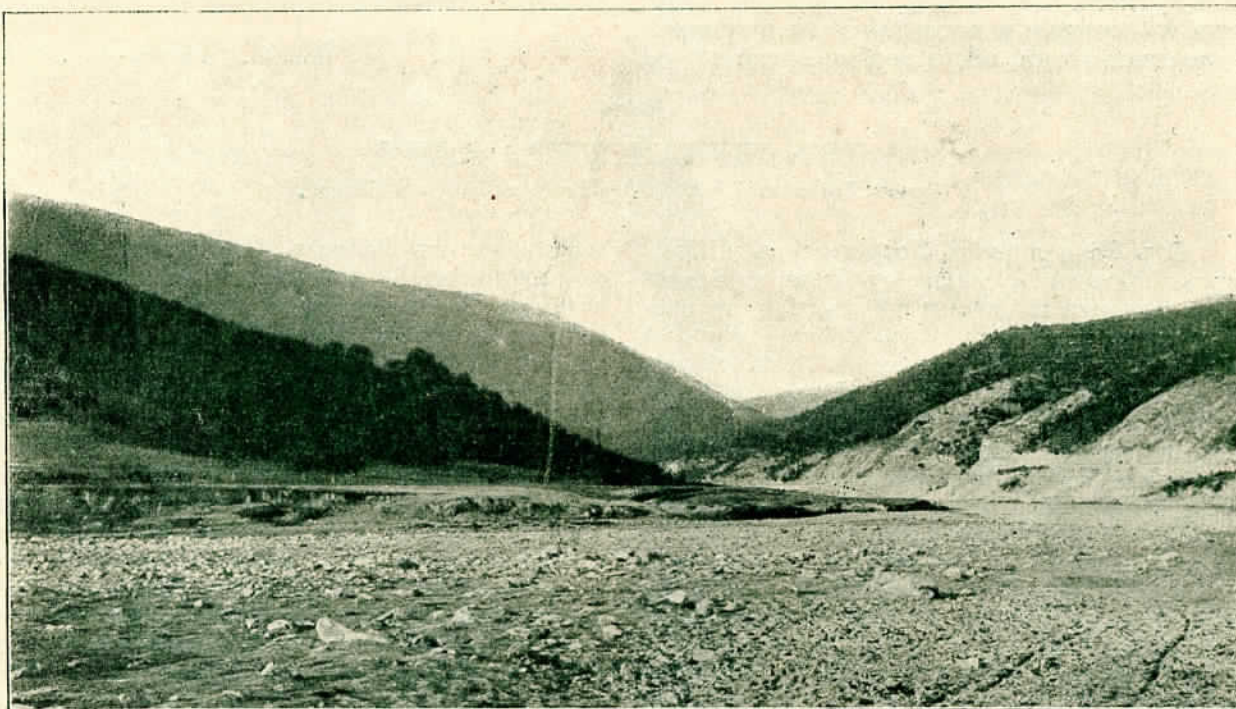
Туристическата организация у насъ, а заедно съ нея другитѣ спортни организации сж, които, водени отъ добри водачи, могатъ да дадатъ отлични резултати. Туристическата организация, обаче, е една изъ тия наши организации, която ще има да изиграе блѣстяща

роля не само съ опознаването на членоветѣ си съ красивата българска природа. Успоредно съ тази естествена задача, тя мълкомъ и неволно, неусетно ще запознае членоветѣ си съ географията, археологията и историята на България. Въ своитѣ зимни и лѣтни излети туриститѣ освенъ дето ще се насладятъ отъ хубоститѣ на родната земя, освенъ дето ще закалятъ мишцитѣ и нервитѣ си, освенъ дето ще обогатятъ въображението си, но и ще иматъ случай лично, непосредствено да видятъ и опознаятъ планинитѣ, долинитѣ и полетата; ще видимъ и узнаятъ точнитѣ извори на рѣ-

китъ; ще научатъ много поселища, заедно съ цѣлиятъ имъ битъ; ще посетятъ много крепости („калета“), („градища“), църквици, мо-настарища, могили, друмища, проходи и мно-жество още исторически мѣста.

А паметници отъ родътъ на горнитѣ изобилватъ въ нашата родина, поради историческото ни минало. Туристътъ, който ще отиде въ плисковското поле, да види колосалната столица на Аспаруха — Плиска, нему изед-нѣжъ ще се изправи въ въображението неуморимата старобългарска конница, волно дви-жуща се изъ тая ширъ и носеща молниеносни набѣги срещу българскитѣ врагове. Тукъ ще види той грамаднитѣ постройки на пър-вата столица, дето се е турило началото и здравитѣ основи на българската държата, коя-то, следъ преживяването на толкова славни

то на тия старини. Тукъ туриста ще почерпи и друга ценна поука отъ колосалната фигура на Крума, който, яхналъ на буенъ конь, ус-тремилъ погледъ къмъ югъ, къмъ Бѣло море — нашата заветна мечта. А отивайки въ Пре-славъ туриститѣ за да се налюбуватъ на кра-сивата му планина и живописниятъ му про-ходъ, ще видятъ тукъ тѣжнитѣ остатъци отъ вътрешната крепостъ, ограждаща славнитѣ палати и църкви на Симеона Велики, укра-сени съ злато, сребро и бронзъ; ще видятъ въ една изъ пазвитѣ на Преславската плани-на, въ местността „Патлейна“, знаменития монастиръ на св. Князь Бориса, дето създа-теля на старобългарската и общославянска книжнина, чрезъ дѣлата на свѣтитѣ братя Кирилъ и Методий и ученицитѣ имъ Климентъ, Наумъ и Ангелари — е живѣлъ и умрѣлъ;

Преславския проходъ

вѣкове, загина въ днитѣ на най-слабия български царъ, игралото на византийската дипломация — Петъръ. На североизтокъ отъ тукъ ще види високоиздигащата се Войвод-ска могила, задъ която се простира „Хисаря“ и „Папазъ-тепе“, дето се гушатъ въ земята множество скъпи паметници. А южно отъ тукъ ще види грамаднитѣ мадарски скали, на една отъ които великиятъ ханъ Омортагъ е изрѣзалъ Мадарския конникъ — Крумъ стра-шни — негова непобѣдимъ баша. Тукъ се виж-датъ разкопкитѣ и дѣлата на нашитѣ учени, които положили толкова много за проучване-

тукъ ще видятъ историческата р. Тича, на която Омортагъ въ 821 г. построилъ голѣмъ мостъ, заедно съ крепостъта Туча или Туцонъ, дето миналото лѣто Шуменската инженерна дружина — офицери и войници — подъ ко-мандата на г. подполковникъ Петровъ, рабо-тиха и построиха съ една рѣдка енергия, патриотизъмъ и неуморимостъ мостъ за лесно е безпрепятствено посещение на старини и красиви мѣстности.

Ако туриститѣ отидатъ другаде изъ Пре-славска околия, напр. въ Казълпелитъ, Чер-нивръхъ, Янково, Кълново, Смѣдово, Байрам-

дере, Ришъ, Тушовица, Върбица, Осмаръ Троица и др. — ще видятъ освенъ голъми хубости на нашата природа, но и твърде интересни паметници изъ нашето минало. Историческитъ проходи, „Верегава,“ (Ришки), Сидера (Връбнишки), Преславски, Страниженски, Е. Джумайски и др. по-незначителни, освенъ че при тежаватъ своитъ особени хубости, но и сж защитени съ редъ бележити крепости. Въ селата: Карлж, Чобандере, Нюрюклеръ, Стратижа, Чекендинъ, Момино, — Е. Джумайско; въ селата: Кушлукъой, Хасанаки, Папазларъ и др. О. пазарско; въ селата Водица, Горонца, Бракница. Ковачевецъ, Крепча, Садина, Дриново, Джевизкалфа и др. — Поповско, въ всички тия населенища се намиратъ богати мѣстности за сърдцето и умътъ на нашитъ туристи. Природата съ хубоститъ си ще облагороди нравитъ, чувствата, характера на нашитъ туристи, ще породи родолюбиви стремежи и копнежи у последнитъ, а старинитъ и паметниците ни, обогатявайки знанията на

сжщитъ, ще циментиратъ родолюбивитъ имъ чувства и ще ги направятъ добри и полезни граждани на държавата ни.

Вървейки изъ тоя пжтъ на дейность членоветъ на тая организация, освенъ че ще постигнатъ гореизброенитъ цѣли, но ще станатъ отлични агитатори за пазене на старинитъ, а, заедно съ това, ще изгубятъ значение много назидателнитъ мисли на народния поетъ Вазовъ, изразени въ следнитъ му стихове.

„Ахъ, ний живѣемъ в' тебе кат' чужденци!
И твоя дивенъ викъ ни не стрѣска, ни

привлича.

Рогача въ планинитъ по-много те обича,
По-харно те познаватъ крилатитъ птици,
Но ний не видимъ нищо, намъ нищо не ни трѣбва,

Доволно е, че даватъ покривката и хлѣба,
И ние в' тебъ, майко, ще умремъ чужденци!“

Йор. С. Господиновъ.

ИЗЪ ЩУБАЙСКИТЪ АЛПИ

Презъ Лангенталъ и Нюрнбергската хижа къмъ Бехера.

Отъ Венделшайнъ, Херцогшандъ и Шафбергъ, прочути изгледни пунктове на Баварскитъ планини и Салцкамергутъ, азъ не веднажъ бѣхъ съзерцавалъ вълшебния свѣтъ на Тиролскитъ Алпи и не веднажъ бѣхъ кроилъ да се запжтя къмъ тѣхъ. И когато презъ изтеклото лѣто желѣзницата отъ Виена ме понесе на западъ, азъ бѣхъ вече решилъ да да изпълня своята отдавнашна мечта. Искяхъ да се изкача на Голѣмия Глокнеръ (Grossglockner), най-високиятъ връхъ въ Тиролъ. За тая цѣль спрѣхъ въ Zell am See, но извънредно лошото време ме принуди да продължа пжтя си къмъ Инсбрукъ. Тукъ можехъ да си позволя едно забавяне отъ 3 — 4 дена и решихъ да потегля къмъ Щубайталъ, та до гдето стигна. Отъ Инсбрукъ електрическата желѣзница ме заведе до Фулпмесъ. Тукъ мѣтнахъ раницата на гърба си и пѣшкомъ поехъ пжтя изъ долината къмъ Раналтъ, последното населено мѣсто при южния ѝ край. До тамъ трѣбваше да ходя най-малко 20 клм. Къмъ обѣдъ небето се силно заоблачи, мъглитъ обвиха скалиститъ венци, които ограждатъ долината отъ изтокъ и западъ и въ Раналтъ азъ стигнахъ късно следъ обѣдъ подъ силенъ дъждъ. Оказа се, че селището, което очаквахъ да намѣря, се състои само отъ една гостилница съ нѣколко легла за пренощуване.

Планъ за по-нататъшното си пжтуване нѣмахъ. Отъ пжтеводната си книга и малката карта, която бѣхъ си купилъ въ Инсбрукъ

знаехъ, че отъ Раналтъ Щубайската долина се разклонява — Лангенталъ на югъ, къмъ Нюрнбергската хижа, и Мутербергталъ на югозападъ — къмъ Дрезденската. Докато почивахъ дъждътъ бѣ отслабналъ и азъ решихъ, че нѣма защо да оставамъ повече тамъ. Десетина минути надъ Раналтъ пжтятъ се дѣлѣше. Тъкмо при разклонението зърнахъ трима младежи, които поеха дѣлбокия проломъ на Мутербергталъ. Азъ се насочихъ къмъ другата посока. Защо? — може би защото въ пжтеводната си книга бѣхъ прочелъ възторжени думи за Грюбелфернера, който се спущалъ надъ Лангенталъ, защото знаехъ освенъ това, че нѣгде тукъ ще надникна къмъ тѣсното гърло, изъ което с е хвърля Лангенбахскиятъ водопадъ, а може би защото искахъ да се чувствамъ самъ срѣдъ дивото могъщество на природата. Гръмътъ на потока ме придружаваше въ уморителното лжкатушене изъ стръмнината, но тѣсното устие, изъ което той се провираще, както и самия водопадъ, не видѣхъ. Пречеше ми гжстата гора, а измокренитъ буени въ нея не ми позволяваха да се отбия далечъ отъ пжтя. Следъ едночасово непрекъснато възхождане стръмнината се свърши: бѣхъ предъ изхода на Лангенталъ.

Предъ мене се простираще широка, постлана съ сочна ливада долина, която постепенно възхождаше къмъ югъ. Въ дѣното ѝ, 4—5 километра отъ мѣстото, гдето стояхъ, задъ една висока тераса, се мѣркаше въ мъглитъ бѣлиятъ фонъ на вѣчнитъ снѣгове. Въ

лѣво и дѣсно, високо надъ горитѣ, се издигаха всрѣдъ снѣжни прѣспи шеметни скали, чиито назжбени форми се губѣха въ надвисналата мъгла. Бистриятъ потокъ лѣниво се виеше между буйната растителностъ на ливадитѣ и въ късния следобѣденъ часъ никакъвъ звукъ не трепваше въсредъ тишината, съ което бѣ обвитъ тоя вълшебенъ кжтъ. Човѣкъ получваше усѣщането, че се намира въ нѣкакъвъ необятенъ храмъ или че е попадналъ въ мѣстото, гдето халитѣ, денонощно лудуващи горе изъ планината, уморени се прибиратъ на почивка.

Следъ единъ часъ, азъ бѣхъ при южния край на долината, и поехъ тѣсната пжтека, която, на широки кривулици виеше по стрѣмния хълбокъ на високага тераса. Растителността нагоре ставаше все по-рѣдка, почвата отстѣпваше мѣсто на камънацитѣ. Задъ единъ завой видѣхъ приседнали до пжтеката двама млади тиролци. Опрѣни на камънитѣ, до тѣхъ стояха две самарчета, прилични на тия, съ които у насъ зидаритѣ изкачватъ тухли по строежитѣ се сгради. На самаритѣ бѣха привързани по две бурета съ бира, предназначена горе за хижата. Отъ Фулпмесъ и Нойшифтъ провизиитѣ се превозвали до Раналгъ съ обикновени коли, отъ тамъ до една колика въ Ленгенталъ съ двуколка, а отъ тукъ нагорѣ — на грѣбъ до самата хижа. Редовно всѣки день презъ лѣтнитѣ месеци, когато хижата е отворена, тия двама хора пѣплѣли къмъ нея съ товаръ по 50—60 кгр. Когато тѣ ми разказваха това, въ мене се събуди единъ неприятенъ споменъ. — Презъ едно хубаво лѣтно утро азъ задъханъ изпѣвахъ стрѣмнинитѣ къмъ заледената пещера надъ Халцадъ въ Салцкаммергутъ. Пжтеката бѣ изсѣчена въ скалитѣ, на много мѣста по нея бѣха направени дървени стѣпала, а къмъ странитѣ, гдето зѣеха пропасти, бѣха препрѣчени дървета. Когато следъ двучасово пжтуване отъ Обертраунъ, азъ бѣхъ близу до хижата, намираща се подъ самата пещеря, видѣхъ на пжтя една жена, тя бѣ седнала да почине и на грѣбътъ ѝ бѣ привързано сжщо такова самарче, натоварено съ провизии за хижата. Тя навѣрно не бѣ по-стара отъ 30 години, но страшно бѣ човѣкъ да я погледне. По бѣлото ѝ, но изсѣхнало и набръчкано като осланенъ, листъ, лице не личеше да има капка кръвъ. Нѣкога хубавитѣ ѝ сини очи блуждаеха съ безжизненъ сѣкленъ погледъ, хлѣтналитѣ ѝ гърди хрипѣха. Нощемъ човѣкъ би я взелъ за нѣкакво привидение или за самата смъртъ, дебнеща изъ тия мѣста своитѣ жертви. Била вдовица, изпросила да ѝ възложатъ изнасянето на провизии за хижата: плащали ѝ по 3 лв. на килограмъ и тѣй прехранвала тритѣ си деца. Презъ лѣтото, когато хижата била отворена,

идвала всѣки день. Сега носѣла по-вече отъ 40 килограма и за да стигне отъ Обертраунъ до тукъ ѝ били нуждни четири часа. Когато следъ нѣколко минути бѣхъ въ хижата, тамъ едно охолно общество отъ здрави и силни мжже и жени жадно закусваше. Знаеха ли тия хора че ядатъ плѣтъта на тая, която, за да нахрани децата си, пѣплѣше въ тоя моментъ пригърбена къмъ тѣхъ?

Отминалъ носачитѣ, азъ продължихъ нагорѣ. Вече се здрачаваше, когато стрѣмниятъ склонъ се свѣрши и се озовахъ предъ една нова по-висока долина, изъ която не виждахъ нищо друго освенъ скали, снѣгъ и мъгла. Пжтеката, грижливо подградена и изравнена, кривулѣше сега между грамади свлечени отъ стихийтѣ ржбести и изострени каменни блокове, подъ които шумѣше вода. Въ лѣво, отъ най-низката частъ на дола, достигаше екотѣтъ на рѣката. Следъ още двадесетина минути труденъ ходъ предъ мене се изпречи Нюрнбергската хижа (2297 м.), грамадна триетажна сграда, издигаща се всрѣдъ разломени скали и снѣжни прѣспи върху западния склонъ на долината (обр. 1).

Дветѣ низки затоплени зали въ партера, служещи за почивка и ресторантъ, бѣха изпълнени съ туристи отъ двата пола и различни възрасти. Насѣдали около маситѣ, тѣ всички изглеждаха твърде уморени. Хранѣха се и малко говорѣха. Топла и изобилна храна въ такива мѣста никога не липсва и ценитѣ не сж високи, а на чистотата тукъ би завидѣла и най-добрата гостилница въ нашата столица. Въ жгѣла, гдѣто намѣрихъ свободно мѣсто, бѣ полумракъ. И дветѣ зали се освѣтляваха съ петролъ; карбитнитѣ лампи, които висѣха отъ тавана, кой знае защо, не горѣха. По обложенитѣ съ дѣски стени, бѣха накачени картини: изгледи отъ Нюрнбергъ, чиято туристическа секция е издигнала хижата, портрети на заслужили на туризма дейци, карти на околността, различни опжтвания, правилникъ за реда въ хижата. Струва ми се че видѣхъ дори и разписъ за ценитѣ на храната и напиткитѣ: наемателитѣ на алпийскитѣ хижи сж длѣжни най-коректно да изпълняватъ задълженията, поети предъ туристическитѣ секции. Въ партера се намираше отдѣлна стая и за планинскитѣ водачи. Това сж селени отъ околнитѣ мѣста и изъ Алпитѣ тѣ образуватъ цѣло съсловие. Повечето отъ тѣхъ сж започнали кариерата си като носачи. Тѣхното звание е официално и, за да го получатъ, тѣ трѣбва да минатъ специаленъ нѣколко мѣсеченъ теоритиченъ курсъ, устройванъ отъ мѣстнитѣ туристически секции, като издържатъ следъ това и предвидения изпитъ. Отъ планинския водачъ, освенъ познаването планинскитѣ пжтеки, се изисква да знае да

чете топографските карти, да има знания по практическата метеорология, медицина и т. н. Преди войната, когато се живявеше по-охолно, туристите наемаха водачите си от селищата из долините. Сега самите водачи обикновено идват в хижите, за да бъдат на разположение на тях, които се нуждаят от услугите им.

Очакваше ме една малка неприятност: всички стаи с отделни легла били заети, могло да се намери място за нощуване само на тавана. — Нима тъй много туристи имало тая вечер тук? — Да, много били и повечето от тях отдавна се били прибрали. Заплатих таксата за пренощуване и излязох вън. По тъмното небе не се виждаше нито една звезда, мъглата изглеждаше да е прихлупила ниско цълата долина и само околните пръспи се открояваха в мрака. Студената влага проникваше през дрехите ми, а заедно с нея като че въ душата се промъкваше някакво тъпо чувство на самотност и мраз.

Потърсих местото, где тръбваше да пренощувам. — Сжшински таван. Няколко широки одрове се редяха край стъните, като легнала по тях бяха оградени с по една дъска. Всяко легло се състоеше от един сламеник, една сжщо тъй напълнена с слама възглавница и едно одъяло за покривка. Значи — ще се трепери. Повечето от леглата бяха заети, хората по тях вече хъркаха. Само край една стена, около слабо мъждещо фенерче още се суетяха няколко сѣнки. На противоположната страна имаше няколко свободни места и аз мѣтнах раницата си на едно от тях. Сега разбрах, защо наоколо няма никой: върху покрива над главата ми зѣеше створен прозорец. — Хе, добри хора, аз ще ви попрѣча да гълтате прѣсен въздух през тая нощ. Днес сте го имали в изобилие, а ще го имате и утрѣ. Лека нощ!

Когато сутринта слѣзах долу, там бѣ препълнено. Хората мълчеливо се стѣгаха за пѣт. Водачите чакаха с неизбѣжните осукани около плещите им дълги вжжета. Тия, които вече бяха готови, безшумно излизаха на групи и потѣваха вън въ мъглата, която сега се стелѣше из цълата долина и не позволяваше да се види на десет крачки пред хижата. След половина часъ тя се опразни.

Какво трѣбваше да правя сега? Въ туристическата ми книга бяха посочени различни излети, които могат да се предприемат от тук, но изборът ми бѣ ограничен поради късото време, с което разполагах. Разгърнах и малката си карта, но тя далеч не бѣ въ състояние да ме опжти. Посоката през скалистите гребени покрай Ветершпице и от там през Гшництал и

и сѣ брeнерската желѣзница обратно за Инсбрук не ми се виждаше разумна. При надвисналата мъгла аз можех да се заблудя из скалите. Освен това моето горещо желание бѣ да видя глетчери, а такива там нѣмаше. Да потегля на югозапад към Вилдеръ Фрайгеръ, где то бѣ истинското царство на снѣговетѣ? За това обаче аз трѣбваше от там да се върна обратно по сжшия пѣт. Въ противен случай необходимо бѣ да потърся за следната нощ друга, по-висока хижа. Това обаче не бѣ тъй лесно. Аз нѣмах сносна карта и никакъв компасъ. Там горе всрѣд мъгли и снѣжните пространства, можях да се объркам и да не зная накѣде да се обърна. А при това аз нѣмах на разположение по-вече от единъ день: най-късно утрѣ вечер трѣбваше да бѣда въ Инсбрук. Оставаше ми и третя посока — за Дрезденската хижа — през няколко гребени и подножието на фернера Сулцнауеръ. Наистина, на картата ми тоя пѣт не бѣ означен, а въ книгата ми за него се казваше, че е възможен само с водачъ и то за опитни туристи, но тия думи бяха за менъ безъ съдържание: въ живота си до сега не съмъ срѣщалъ непроходими пѣтища. Ще се опитамъ и сега: не успѣя ли, ще се върна.

Вън една табела сочеше пѣтя за Дрезденската хижа и аз се отправихъ по него. Мъглата се разстилаше плътна и неподвижна. Можех да виждамъ само посредствено предъ себе си, но чул бяхъ тая сутринъ единъ от водачите да говори, че днесъ могло да се очаква хубаво време. Изкачвахъ се по някакъв извънредно стрѣменъ и, както изглеждаше, обърнатъ къмъ югъ склонъ, засипанъ с разломени камъни, срѣд които на много места по тѣсната пѣтека бяха изградени стѣпала. Вървѣхъ много дълго. Струваше ми се, че завивамъ все повече къмъ западъ. Не виждахъ по пѣтя си вече никакви знакове и почнахъ да се досѣщамъ, че навѣрно съмъ погрѣшилъ посоката. Слънцето вече проникваше през мъглата и самата тя като че ли се разрѣдяваше. За единъ моментъ тя се раздра и аз видѣхъ въ лѣво заснѣжена бездна, отвѣдъ която стѣрчаха черни скали. Гдѣ съмъ? Завѣсата от мъгла отново се склопи. Вече вървѣхъ покрай подножието на някаква отвесна стена, която се издигаше въ дѣсно от мене. Върхът ѝ не виждахъ, но надъ главата ми по нея висѣха напукани и разкъртени камънаци. Обзе ме някакво неприятно чувство и забързахъ да отмина това опасно мѣсто. Склонътъ ставаше все по-стрѣменъ и изкачването все по-трудно. Пѣтека вече нѣмаше и аз, вече доста уморенъ, трѣбваше да се катеря предпазливо по натрошени сиви пѣсѣчни блокове. Изведнажъ далечъ задъ мене се

чу страшен тръсък, като че планината се събаряше. Грохотът продължи много секунди, ековетъ го разнасяха, докато замръ в далечината. Какво ли бѣ то?

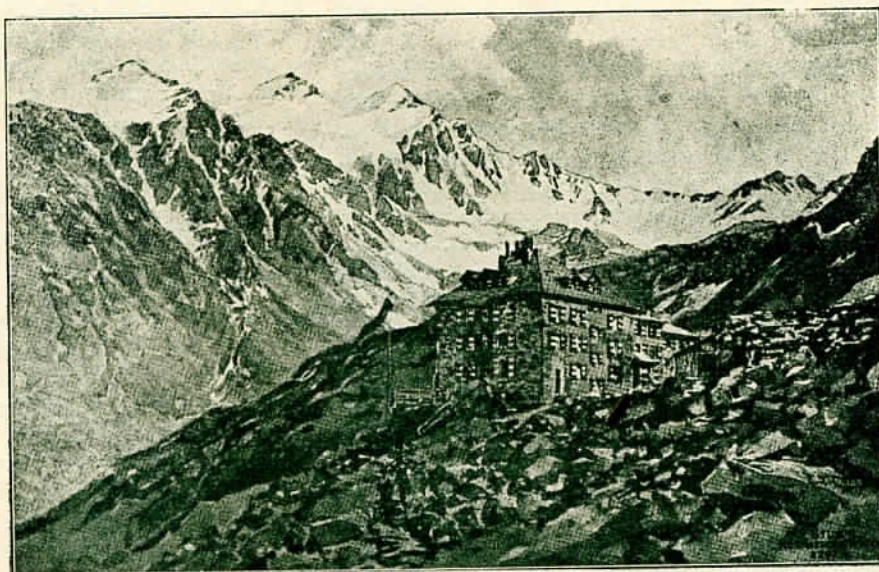
Вървѣлъ бѣхъ по-вече отъ три часа безъ да зная, где се намирамъ. Най-сетнѣ стрѣмината се свърши. Стигналъ бѣхъ на равно било, върху покрита съ рѣдка трѣва полянка, малък оазисъ срѣдъ тая камениста пустиня. Мъглата бѣ се свлѣкла къмъ низинитѣ, слънцето грѣеше отъ чистото небе, но тамъ отъ северъ се задаваха тежки и тъмни облаци. Изъ тревата се подаваха синитѣ чашки на безстрѣката иглика. Тя и още едно непознато менъ по име цвѣте, чиито извънредно малки нежнорозови цвѣтчета сбити едно до друго, образуваха цѣли туфи, бѣхъ тукъ едничкитѣ представители на алпийската цвѣтна флора. Изглеждаше, че се намирамъ нѣгде твърде високо, но отъ великолепия пейзажъ, който отъ тука навѣрно се разкриваше, не можехъ да видя нищо. Наоколо подъ мене се разстилаше безбрѣжно море отъ мъгла. Изъ него тамъ въ лѣво се подаваха нѣкакви мрачни скали, само напредъ билото бавно се издигаше. Непосрѣдствено задъ полянката почваше отново широко пространство отъ разрушени скали, а далечъ задъ него свѣтѣше явица отъ бѣлъ снѣгъ.

Азъ продължихъ пѣтя си къмъ него. Изминалъ по-вече отъ километъръ, забелѣзахъ изъ камѣнацитѣ да се мѣрка човѣшка фигура. Навѣрно нѣкой туристъ, тръгналъ самъ като мене. Следъ нѣколко минути го застигнахъ: младъ човѣкъ съ пикелъ въ ржка и съ тежка раница, на която бѣха привързани желѣза съ остри шипове: Eiseisen, които туриститѣ прикрѣпятъ на краката си при движението по ледоветѣ.

— Тоя ли е пѣтятъ за Дрезненската хижа? — За нея ли? Той лежи часове далечъ на северъ отъ насъ. — Тогава? Може би чернитѣ скалисти върхове, които тамъ въ лѣво се подаватъ изъ мъглитѣ, сж отъ групата на Вилдеръ Фрайгеръ? — О, не! Това сж Огненитѣ камѣни, Feuersteine. — А Вилдеръ Фрайгеръ —

ето го, той е предъ насъ. И туристътъ ми посочи на снѣжния грѣбъ, къмъ който ние приближавахме, но чийто връхъ още не можехме да видимъ. — Вие тамъ ли отивате? — Да. — А следъ това? — Ще се спусна къмъ хижата на Бехера, гдето ще пренощувамъ. И той ми разтвори едина голѣма топографска карта, гдето бѣха нанесени и най-незначителнитѣ върхове, гребени и снѣжни полета. — А отъ тамъ? — Отъ тамъ презъ Юбелфернеръ, Вилдеръ Пфафъ и Сулцнауерфернеръ за хижата Францъ Зенъ, гдето ще остана следната нощъ, и следъ два дни ще слѣза въ Ецталъ.

Азъ се спрѣхъ въ колебание. — А не може ли отъ тукъ да се слѣзе къмъ Дрез-

Обр. 1. Нюрнбергската хижа 2297 м. в.

денската хижа? — Не. И за това, ако не искате да се връщате назадъ, ще трѣбва сжщо да слѣзете въ Бехера и утре да продължите пѣтя си. Много ли далечъ е още до тоя Бехеръ? — До върха ни остава навѣрно цѣлъ часъ, а отъ тамъ долу до хижата вървамъ да се стига за 30 минути. Утре обаче до дрезденската хижа ще трѣбва да пѣтувате най-малко половинъ день. — А бихъ ли могълъ самъ да налучкамъ пѣтя? — До горнището на Сулцнауерфернеръ ние можемъ да вървимъ заедно, а отъ тамъ може би ще намерите нѣкоя група, къмъ която бихте се присъединили. И той ми посочи на картата си нѣколко широки свѣтлосини петна, което значеше, че цѣлиятъ тоя пѣтъ водѣше презъ снѣгъ и ледове. — Не е ли нужно за едно такова пѣтуване човѣкъ да бжде по-специално приготвенъ? запитахъ колебливо азъ. Той

мѣ погледна съ снисходителна усмивка. — Да, вие не изглеждате снареденъ за такава екскурзия, но тукъ и съ най-добре пригответитѣ могатъ да се случатъ много нѣща.

Стана ми срамно за гдето тъй дълго бѣхъ го разпиталъ. Всѣко лѣто изъ тия планини десетки млади хора ставатъ жертва на своя стремежъ къмъ високото и трудно постижимото, но това не спира стотици и хиляди други, които идатъ следъ тѣхъ, все по-бодри и смѣли, обичащи живота и за това дръзко предизвикващи смъртта.

— Вие ще ми позволите да тръгна съ васъ, нали? подохъ отново азъ. — Ще ми бжде драго да пътуваме заедно, отговори той но виз, изглежда, че вървите твърде бърже, а азъ предпочитамъ да се не изморявамъ. — Добре, ще ходя по бавно. И ние тръгнахме единъ до другъ.

Следъ половинъ часъ скалистиятъ теренъ се свърши и, отминали една падина, ние тръгнахме вече по ослѣпително бѣлъ снѣгъ. Това бѣ горнята частъ на Грюбелфернеръ. Спътникътъ ми извади голѣми очила съ цвѣтни стѣкла и ги прихлупи на очитѣ си. — Поне очила нѣмате ли? запита той. — Не! Бѣхъ си свалилъ каскета и вървѣхъ гологлавъ. — Недѣйте, предупреди ме той, слънцето е много силно пѣкъ и снѣгътъ отразява лжчитѣ. Какви ли работи, човѣкъ не учи тукъ, помислихъ, и изеднажъ се досѣтихъ нѣщо. — Вие чухте ли преди малко страшния трѣсъкъ тамъ задъ насъ? Отъ какво можеше да бжде той? — Скали, които се събарятъ. Стихиитѣ ги напукватъ, водата, която се стича отъ снѣговетѣ, разширява пукнатинитѣ, измива и отвлеча дребнитѣ частици, що ги крѣпятъ, разломенитѣ грамади губятъ опора и политатъ надолу, като увличатъ и стотици други. Азъ си спомнихъ за камънацитѣ, които тамъ долу бѣхъ видѣлъ да висятъ надъ главата ми и нѣкакви трѣпки като че пробѣгаха по тѣлото ми.

Съ името „фернеръ“ тукъ наричатъ голѣмитѣ снѣжни пространства изъ планината. Снѣгътъ на много мѣста е засипалъ цѣли долини и дебелината му не рѣдко достига стотици метри. Човѣкъ върви по равно поле или гладъкъ склонъ, безъ да чувствува, че подъ него лежи цѣла запълнена съ снѣгъ бездна. Отъ собствената си тежина снѣгътъ тъй много се е набилъ, че се е превърналъ въ корава плътна маса. Въ топлитѣ лѣтни дни водата, образувана отъ топението на горнитѣ слоеве, прониква надолу и споява още по силно снѣжната материя. Колкото долината по-ниско се спуща, толкова топението е по силно и снѣгътъ на фернера постепенно се превръща въ ледъ. Тъй се образуватъ ледницитѣ, които подаватъ езицитѣ си изъ долнитѣ части на

алпийскитѣ долини. Поради наклонитѣ, които сж запълнили и поради собствената си тежина, тия снѣжни и ледни пространства се свличатъ бавно и незабелѣзано надолу. При движението си и препятствията, които плътната маса трѣбва да преодолѣе, въ нея се образуватъ пукнатини, обикновено напрѣчни на посоката на движението. Това сж страшнитѣ „шпалти“, които често пѣти зѣятъ на дълбочина до самата основа на ледника или фернера. Тѣ се отварятъ и разширяватъ или се затварятъ съобразно съ свличането и хлѣтането въ тѣхъ е най-страшното, което може да сполети туриста. Страшни сж не широкитѣ нѣколко метра бездни: тѣхъ той може да види и заобиколи. Невѣрна гибель носятъ малкитѣ пукнатини, които виелицитѣ засипватъ съ тънка снѣжна покривка и туристътъ може да се огромоляса въ тѣхъ преди да ги е забелѣзалъ. Въ много рѣдки щастливи случаи, ако пукнатината не е особено дълбока и при падането не си е разбилъ черепа, той може да бжде измъкнатъ съ дългитѣ и здрави вжжета, които псчти всички тукашни туристи носятъ съ себе си. Разбира се, трѣбва нѣкой да е видѣлъ или усѣтилъ, гдѣ е падналъ. Въ противенъ случай той е осъденъ да замръзне или умре отъ изтощение и гладъ. Заради това именно туриститѣ тукъ рѣдко странствуватъ сами. Обикновено се движатъ на групи, най-малко по двама души. Едно дълго вжже ги привързва подъ мишцитѣ и единъ за другъ и тъй вървятъ тѣ по на нѣколко крачки разстояние. Ако единъ отъ тѣхъ се събори въ нѣкоя пукнатина и другаритѣ му на време успѣятъ да се задържатъ и опжнатъ вжжето, могатъ да му дадатъ възможностъ да се задържи и да го извлекатъ. Може, разбира се — и това се е случвало не еднажъ — пропадналиятъ да повлече следъ себе си и свойтъ другари.

Азъ слушахъ всичко това, крачехъ по коравия снѣгъ и, естествено, чувството, което ме обхващаше, не бѣ особено приятно. Между това небето бѣ отново потъмнѣло, мъглитѣ запѣплаха нагоре и отъ северъ изеднажъ задуха силенъ вѣтъръ, които носѣше облаци снѣгъ. Ние бѣхме на нѣколко минути отъ самия върхъ, върху южния му склонъ. Не далечъ на западъ предъ насъ, задъ единъ скалистъ венецъ, отъ който надъ снѣга се подаваха само редица разядени камънаци, се спущаше отвесна стена. Дълбоко подъ нея се разстилаше широка снѣжна котловина, по крайнитѣ на която презъ мъглата едва се забелѣзваха нѣкакви тъмни силуети. Въ лѣво, на югъ, на нѣколко крачки отъ насъ, зѣеше страшна бездна. Въ жгѣла между двата отсѣчени склона се спущаше извнредно стрѣмно къмъ югозападъ остъръ скалистъ грѣбъ.

накъ, чиито камънаци свършваха далечъ тамъ всрѣдъ тъмнѣщата снѣжна пелена съ нѣкакъвъ остъръ кжжелъ.

Сложихме раницитѣ, облѣкохме дебели-тѣ си палта. Другарѣтъ ми съ ржка прострѣ-на по посока па скалитѣ, промѣлви нѣщо, което поради силния вѣтъръ не можахъ да чуя. Въ тоя моментъ ни настигна една група отъ шестима туристи. Тѣ сжщо сложиха раницитѣ си и докато ние, обърнали грѣбъ на, вѣтъра, се взирахме въ потъмнѣлия пейзажъ който се разстилаше предъ насъ, се запжти-ха нагоре къмъ върха. Намирахме се на са-мата гранична линия, прокарана следъ вой-ната между Австрия и Италия. На югъ бѣ италиянска земя. Далечъ тамъ, гдето свър-шваха снѣговетѣ, се мѣркаше нѣкаква широ-ка долина. Низко и въ дѣсно отъ насъ, въ дѣното на хоризонта, ми се стори да виждамъ нѣкакво широко свѣтлосиньо петно. Може би нѣкое огъ ломбард-скитѣ езера? — Не може да бжде: навѣрно кжтъ безоблачно небе.

Групата туристи вече слизаха отъ върха. Мо-ятъ спжтникъ ме по-гледна въпросително: Да се качимъ ли и ние ъа него? — Разбира се, макаръ че снѣжната виелица се навдигаше съ все по-голѣма сила откъмъ северъ, мъгли-тѣ вече ни обвиваха и нѣмаше никаква вѣро-ятностъ отъ тамъ да ви-димъ нѣщо. Съ вдиг-ната яка и нахлупенъ каскетъ азъ се запж-тихъ на горе, мжчейки се да скрия лицето си отъ шибането на заледе-нитѣ снѣжинки. Следъ десетъ минути бѣхъ вър-ху челото на Вилдеръ Фрайгеръ, на 3426 м.

височина. Не виждахъ нищо: като че бѣхъ по-тъналъ въ нѣкакъвъ сивъ хаосъ, срѣдъ кой-то виелицата разнасяше вълма снѣгъ. Напо-рѣтъ на вѣтъра бѣ тѣй силенъ, че не може-ше да се стои. Съ бързи крачки се спуснахъ обратно по склона, другарѣтъ ми тичаше следъ мене. Изеднажъ предъ краката ми се мѣрна тъмна пукнатина. Безъ да се спра и движимъ само отъ инерцията, азъ я прескочихъ, като едва сварихъ да предупредя спжтника си. И чакъ когато тя остана отзаде ми, вече за втори пжтъ изъ тия мѣста, ми се стори, че мравки полазиха по гърба ми. Какъ не бѣхме

я видѣли на изкачване? Далечъ ли отъ нея бѣхме минали, или пжкъ, забулили лица по-ради срѣщния вѣтъръ, бѣхме я прекрачили безъ да я забелѣжимъ?

Когато дойдохме при мѣстото, гдето бѣх-ме оставили раницитѣ си, настигналитѣ ни туристи вече бѣха се приготвили да тѣгватъ. На двѣ групи по трима души тѣ се бѣха на-вързали на вжжетата си. — На долу къмъ Бехерската хижа ли? осведоми се другарѣтъ ми. — Да, а вие? — Сжщо. — Двама ли са-мо? И безъ вжжета? — Да, отвърна нѣкакъ стѣснено моятъ спжтникъ. Другиятъ го по-гледна съ нѣкакво очудване. — Heil! Това е поздравѣтъ, съ който се посрѣщатъ и испра-щатъ туриститѣ изъ тия мѣста, гдето неща-стието и смъртъта дебнатъ човѣка на всѣка крачка. Heil въ едно и сжщо време значи здраве, спасение и благополучие. Могатъ ли хората тукъ да си пожелаватъ нѣщо по-друго?

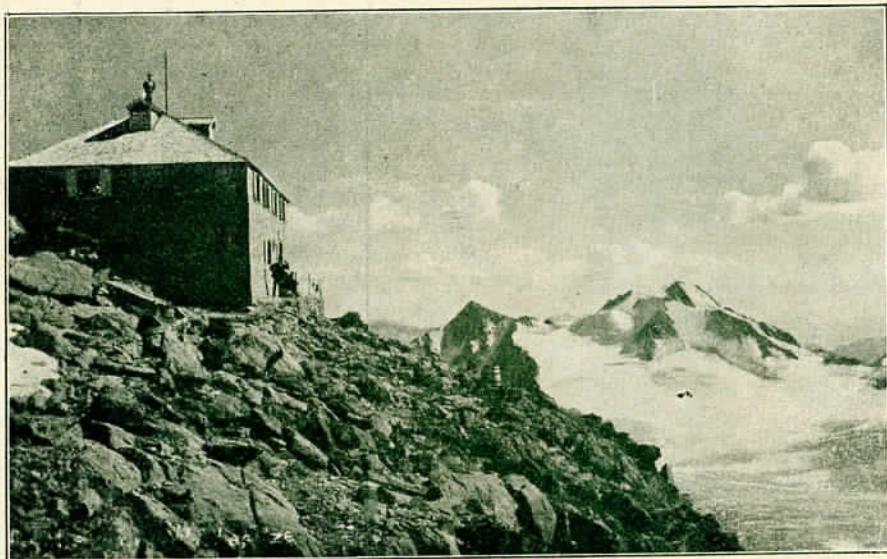
Обр 3. Кжжелтъ на Бехера съ хижата върху него.

И той се нареди последенъ въ върволицата на другаритѣ си, първиятъ отъ които съ превити колѣне бѣ почналъ вече да се спуска по изостренитѣ камънаци надолу къмъ безд-ната. — Какъ, по тоя ли главоломенъ грѣб-накъ ще трѣбва да слизаеме? запитахъ азъ спжтника си. — Както виждате, друга възмож-ностъ нѣма. Пжкъ, струва ми се, че всичко то-ва въ действителностъ не е тѣй страшно, както отъ тука и на пръвъ погледъ ни се струва. И недейте мисли, че тия прехвалени вжжета мо-гатъ богъ знае колко да помогнатъ. Подхлѣзне ли се единъ, вижъ че и другитѣ се повлекли

следъ него. Виждате ли, тамъ е Бехерската хижа (Becherhütte,) гдето ще пренощуваме. Азъ се върхъ по-внимателно: ниско тамъ долу, върху върха на кжжелата, открояващъ се въ бѣлия фонъ на снѣговетъ, едва се забелѣзваха предъ замрежения отъ вилицата въздухъ очертанията на постройка, кацнала като муха върху черната скала, (Обр. 2)

Азъ потеглихъ надолу, придържайки се съ ржце о камънацитъ, разчитайки едничко на подкованитъ си обуца и на желѣзния връхъ на бастона си. Спжтникътъ ми идѣше на десетина крачки следъ мене. Пжтека нѣмаше, трѣбваше да се свличамъ или прескачамъ отъ камъкъ на камъкъ. Преди да направя крачка необходимо бѣ да опитвамъ добре мѣстото, на което щѣхъ да стѣпя и да търся нѣкой ржбатъ камъкъ, на който да се заловя. Въ дѣсно скалата се спущаше отвесно до двадесетина метра, но въ лѣво дъното на бездната не се виждаше. По едно време

страшното мѣсто. Отъ тукъ нататъкъ вече бѣ по-леко. Гребенътъ непрекъснато се понижаваше и следъ нѣколко минути при единъ простѣкъ се изравни съ снѣжния склонъ въ дѣсно. Ние облекчени трѣгнахме надолу по гладкия снѣгъ. Вѣтърътъ духаше задъ гърба ни съ сжщата сила, както горе на върха, размяташе снѣженъ прахъ и вече не ни позволяваше да виждаме по-далечъ отъ десетъ крачки предъ себе си. По едно време насрѣща ни изскочиха изъ вилицата двама души: единъ тиролецъ просто влачеше нѣколко крачки следъ себе си вързанъ съ вжже единъ доста възрастенъ и снаженъ човѣкъ. Въ умерената и запѣхтена фигура на последния и въ плахия му погледъ имаше толкова много комизъмъ, че азъ едва се сдържахъ да се не изсмѣя. Не бѣхъ виждалъ да водятъ вързанъ човѣкъ, но тъй можеше да бжде вързано и водено само едно подплашено животно. Значи нѣма защо да се срамувамъ отъ

Обр. 3. Бехерската хижа (Becherhütte) 3173 м. в.

гребенътъ се стѣсни извънредно много и на разстояние 5—6 крачки върху наведената скала нѣмаше нищо, о което можехъ да се заловя. Бездната въ лѣво се разкри съ всичката си страха и азъ почувствувахъ, че главата ми се върти и че краката ми треператъ. За да се не съборя, бърже седнахъ и, зацепилъ ржце въ гладкия камъкъ, затворихъ очи. — Ха, ето що значило предупреждението, което често бѣхъ срещалъ въ пжтеводната си книга, че известни мѣста и посоки сж достѣпни само за Schwindelfreie („на които не се вие свѣтъ“)! Следъ като ми мина, азъ седнахъ пропѣлзѣхъ

себе си: изъ тия мѣста имало хора много по-неопитни отъ мене. Втора шпалта! Единъ скокъ, и тя бѣ отмината. Но защо още не можехъ да побѣдя неприятното остро чувство, което предизвикваха въ мене тия тъмни пропасти? Пъкъ изглежда, че азъ твърде много зяпамъ: забелѣзвамъ ги едва тогазъ, когато вече съмъ се надвесилъ надъ тѣхъ.

Скоро бѣхме при самото подножие на скалата, върху която се намираше Becherhütte (Обр. 3) Нагоре къмъ нея водѣше една тѣсна пжтека. На много мѣста изъ нея бѣха наредени стѣпала отъ камъни, а въ лѣво къмъ бездната тя бѣ оградена съ желѣзни колове съ протегнато между тѣхъ дебело телено вжже. Кой луди глави сж избрали това мѣсто за постройка? И какви циклопи сж изнасяли тукъ материалитъ за градежа?

(Следва)

П. Мутафчиевъ

КНИЖНИНА

Метеорология отъ Сава Н. Ивановъ. Книжовно-просвѣтниятъ отдѣлъ при Българския Народенъ Морски Сговоръ е отпечаталъ книгата „Метеорология“ — Наука за времето — отъ Сава Н. Ивановъ, съ следнитѣ отдѣли:

Глава I. Предметъ на Метеорологията. Съставъ и височина на атмосферата.

Глава II. Температура на въздуха.

Глава III. Влажност на въздуха.

Глава IV. Атмосферни остатъци.

Глава V. Атмосферно налегание.

Глава VI. Вѣтрове.

Глава VII. Предсказване на времето.

Книгата изтъква причинитѣ и обяснява явленията, които ставатъ предъ нашитѣ очи въ атмосферата и които, съчетавайки се по различни начини даватъ „добро“ или „лошо“ време. Освенъ това, тя дава на читателя едно практическо ръководство за предсказване на времето, което е отъ интересъ и даже необходимостъ за всѣки човѣкъ, а най-вече за туриста.

Книгата има, при обикновенъ форматъ 136 страници (81 $\frac{1}{2}$ печатни коли) и е придружена съ 30 рисунки, чертежи и карти въ текста. Цѣната ѝ е достъпна за всѣкого — струва само 25 лева, предварително платени. За поръчки отъ 10 и по-вече екземпляра се прави отстъпка 10%.

Поръчкитѣ се изпълняватъ само следъ предварително внесена сума и се отправятъ до:

Български Народенъ Морски Сговоръ

Книжовно-просвѣтенъ отдѣлъ — Варна.

ВЕСТИ И БЕЛѢЖКИ

Смъртта на Маллори и Ирвинъ на Монтъ верестъ. Английската експедиция за Монтеверестъ, която свърши съ загубата на двама нейни членове, е още въ паметта на всички. Едва преди година видѣхме филма, който ни представи така очарователно опита за изкачването на най-високата планина въ свѣта. Съ затаенъ дѣхъ следѣхме преодоляването на гигантски глетчери, видѣхме двамата, голѣми колкото главичката на топлийка игла, да се изкачватъ и четохме, че тѣ не сж се върнали вече въ лагера. Човѣшки кракъ не се осмѣли оттогава да трѣгне натакъ, и близо до вѣроятността е, че двамата изчезнали сж достигнали върха. Тѣ не се върнаха, не можаха да съобщатъ за успѣха на смѣлотъ имъ предприятие и така остава Монтеверестъ все още непобедимъ.

Блестящото свидетелство на човѣшки усилия, дадено ни пластично отъ фотографията, се допълва сега съ думи. Книгата върку експедицията за Монтъ верестъ е излѣзла. Скоро ще бжде преведена на всички културни езици и всѣки ще може да чете въодушевенитѣ описания, а сжщо и извънредно интереснитѣ технически отдѣли. Тайната на планинския колосъ действа най трепетно тамъ, кждето двамата най-смѣли мъже Маллори и Ирвинъ пор чатъ на другаритѣ си да ги чакатъ и на ужасенитѣ участници долу става ясно, че тѣ сж загинали, въ недостигаеми височини. Мръ Оделъ ги е видѣлъ за последенъ пѣтъ на една височина около 2'000 стѣпки, сжщиятъ моментъ приблизително, когато ги виждаме ние, на платното голѣми колкото иглички. Тѣй като снемането на филма е продължило, докато обектива ги загубва. Мръ Оделъ описва последния моментъ:

„Високо надъ подножието на една ледена пирамида, откъдето водѣха последнитѣ крачки за върха

азъ видѣхъ една малка точка, която се приближаваше къмъ най-високата скала. Една втора я следваше. После първата се покатери нагоре по доста стръмната скала. Внимателно следѣхъ тая драматическа сцена. Внезапно премина облакъ и азъ не мога да твърдя съ положителност, дали втората точка настигна първата. . . . Азъ можахъ да наблюдавамъ, че тѣ се движехе бързо, като че ли искаха да наваксятъ загубеното време. . . . Тѣ се движиха известно време по сравнително не много труденъ пѣтъ“.

Отъ тоя часъ не видѣхъ вече двамата англичани. Останалитѣ участници бѣха простнали шатри въ подножието на глетчера. Порано отъ другата сутринъ тѣ не очакваха двамата, понеже тѣ бѣха вземали походна палатка на рамо и провизии за два дена. Но въ лагера на очакващитѣ нощта премина безъ съня, пълна съ тъмни предчувствия. Оделъ описва впечатлението на другиятъ преди-обѣдъ:

„На следното утро търсихме съ далекогледнитѣ трѣби нѣкъде надъ насъ пространа палатка. Уговорено бѣше тѣ да се изкачватъ по тази страна, която бѣше отворена за погледитѣ ни. Действително открихме въ високото снѣжно поле една сива точка. Това бѣ тѣхната палатка. Но колко и да гледахме, нищо не се движеше предъ нея. Ние не открихме ни най-малко движение, значи тѣ не бѣха почнали да слизатъ“.

Става пладне, възбуждението въ долния лагерь расте. Горѣ не се подвигва нищо. Тогава Оделъ решава, да трѣгне и ги търси. Той се изкачва нагоре, додето сили и условията позволяватъ. Но отъ далечнитѣ ледени стѣлове и диви канари не се чу отговоръ на нашитѣ викове, които редкиятъ въздухъ отнасяше до самия върхъ. Внезапна промѣна на времето попречи на спасителната експедиция и за да не станемъ всички жертва, трѣбваше за жалостъ да предоставимъ другаритѣ на собствената имъ участъ. Вѣроятно тѣ не бѣха вече живи, иначе биха чули виковетѣ ни и щѣха да се покажатъ предъ палатката си.

Споредъ пресметанията на останалитѣ оставаха на починалитѣ изкачвачи отъ гочката кждето бѣха забележани за последенъ пѣтъ до върха, само около 800 стѣпки (стѣпка — 30 см) и понеже жгѣла на планинския наклонъ е 45° или по малко, оставаше имъ всичко около 1600 стѣпки. Тѣ трѣбба, да сж стигнали върха въ три часа подиръ обѣдъ. Най голѣмата опасностъ на такава ледена висота и въ такава безсърдечна самота, пише единъ компетентенъ сътрудникъ въ Дейли меилъ е сънятъ. Тѣ може би сж били изненадани отъ нощта и победени отъ този неопреодолимъ неприятель.

„На такава шеметна висота и при такъвъ студъ сънятъ е почти сигурна смъртъ“ пише сжщо Мръ Оделъ въ своята книга.

Уговорено бѣше, двамата изгубени щомъ стигнатъ върха и почнатъ слизането, да дадатъ сигналъ. Никаква свѣтлина не видѣхме. Но това още не е доказателство, че пакъ не сж стигнали върха, понеже Оделъ прави това предположение: „може да сж изгубили или повредили фенеритѣ и носенитѣ ракети“. Но можемъ да бждемъ убѣдени, че единъ день ще откриемъ следитѣ на двамата смѣли, както бидоха намѣрени следитѣ на загиналата експедиция за южния полюсъ на Скотъ.

Ако смъртта е изненадала Маллори и Ирвинъ следъ достигане тѣхната целъ, то ще се намери сетне на върха на Монтеверестъ доказателство за великия имъ подвигъ. Че великанската планина ще бжде завладена единъ день. лежи вънъ отъ всѣко съмнение. Може би следната експедиция ще ни донесе това доказателство. Що се отнася до откриването на южния полюсъ, едва по късно бѣше намеренъ писмото, на загиналия, което носеше разбулването.

Преводъ С. В.

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Хижа „Царевец“ въ гр. В. Търново. В. Търновският клонъ „Трапезица“ отъ Б. Т. Д. разполага съ СТО безупречно чисти и удобни легла, които дава за пренощуване на учители, ученици, студенти, туристи, членове на обществени културни и спортни организации и въобще на всички лица, които посещават града и околността му съ научна цѣль или за разни конференции, събори, конгреси и пр. съ сжщата цѣль.

Понеже въ миналото спалните при хижата сж посещавани много, то за да се запазятъ легла за екскурзиантите и за да не ставатъ недоразумения, необходимо е директоритъ на учебнитъ заведения или водачитъ на групитъ да пишатъ предварително за кои дати да се запазятъ легла, като отбележатъ колко жени и колко мъже има въ групата.

Разглеждането на всички старини и бележителности почва винаги отъ мѣстността, на която е построена хижата. Това освобождава екскурзиантитъ отъ излишенъ пжтъ. Слизането може да бжде на гаритъ Търново или Трапезица. Ако нѣма нужда отъ превозни средства, по-удобна е гара Трапезица.

Въ салона на хижата има уреденъ ресторантъ. Навсѣкжде е прокарано електрическо осветление. Водм има достатъчно.

Такситъ за пренощуване сж:

За учащи се отъ първоначални и средни учебни заведения до 8 лева, а за всички останали по 12 лева.

За телеграми: Туристическо Дружество Трапезица. Телефонъ № 69.

Областна срѣща въ Сливенъ. На 27 и 28 мартъ т. г. Сливенският клонъ „Българка“ е уредилъ и изнесълъ отлична срѣща между юго-источнитъ клонове, на която сж присѣствували туристи отъ Ст. Загора, Ямболъ, Карнобатъ и Бургасъ. Въ сжбота вечерта е била устроена голѣма туристическа вечер, масово посетена отъ Сливенското гражданство, на която покрай другитъ номера е имало сказка отъ дружествения членъ Илиевъ върху туризма и голѣма томбола. На другия денъ е станало откриване на срѣщата съ рефератъ: Срѣщитъ и тѣхното значение, четенъ отъ члена на Ц-то н-во Ив. Бойковски. Следъ станалитъ разисквания по реферата и даденитъ обяснения отъ представителя на Цен. н-во по маркиров-

ката, задграничнитъ излѣти, залесяването, закупуване на диапозитиви и филми, хижестроенето и др. решило се е да се уреди единъ петдневенъ излетъ — срѣща между присѣствувачитъ клонове изъ Котленския балканъ, презъ които ако може да се основне клонъ въ Котелъ, и да се устрой презъ май нова областна срѣща въ Айтосъ или Бургасъ. Освенъ това вѣзложено е било на Бургаския клонъ „Странджа“ да проучи въпроса за уредбата на Туристическа морска колония предимно въ Гйозикенъ, а ако това е невъзможно — въ Месемврия, кждето клонъ има вече отпуснато мѣсто за цѣлѣта.

Подиръ другарската гощавка е била направена малка разходка изъ близката околностъ, следъ която всички гости, възхитени отъ добрия приемъ и изпратени отъ Сливенци сж напуснали града, пожелавайки си втора подобна срѣща.

Габроският клонъ Узана отъ Б. Т. Д. е броилъ въ края на изтеклата година 71 члена, отъ които 69 мъже и 2 дами. Развилитъ се презъ годината политически и обществени събития не позволяваха една по усиlena дейностъ на клонъ. Въпреки това сж били направени нѣколко излѣта до манастирътъ „Св. Никола“, Бузлуджа, Узана, Малуша, Кадмлия, Корито и пр. Клонътъ взелъ живо участие на срѣщата въ гр. Трявна на 14 августъ м. г.

Въ желанието и да уреди единъ паркъ и съгради свой домъ клонътъ е успѣлъ да издействува отъ общината нейното разрешение и съдействие за това, която му е отпуснала за пелѣта мѣстността *Първа поляна*. Тая лелеяна отъ дълги години мечта на Габровци сжпва въ пжтя на своето реализиране.

Клонътъ е уредилъ съ съгласието и съдействието на бившето манастирско настоятелство въ *Габровският манастиръ* една туристическа спалня съ петъ пълни легла (съ тюфлечи и одеала), които сж на разположение на всички туристи.

Православският клонъ Хорски долъ е приелъ въ края на изтеклата година 25 члена, отъ които 15 мъже и 10 жени. Сжщиятъ е устроилъ презъ годината 12 излѣта отъ които 9 еднодневни и 3 двудневни посетени всичко отъ 157 излетника или средно всеки излетъ отъ 13 души. Освенъ това клонътъ е уредилъ три беседи и е ималъ две общи събрания. Условиата за работи сж били презъ изтеклата година неблагоприятни,

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

МЕСЕЧНО ИЛЮСТРОВАННО СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И РОДИНОЗНАНИЕ
ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКОТО ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО

Продължава се подписката за XVIII (1926) годишнина (10 книжки, януари — декември). Абонамента на списанието за членове на Бълг. Туристическо Дружество и Юношеския Туристически Съюзъ остава 60 лева годишно; за нечленове 80 лв. За чужбина абонамента е 100 лева. Презъ годината ще се дадатъ по възможностъ премии — художествени снимки отъ красиви български мѣстности. Списанието е препоръчано отъ Министерството на Нар. Просвѣта съ окр. № 1792 отъ 27 януарий 1922 год.

Всичко, що се отнася до списанието, да се изпраща до:

Редакцията на БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ.

София, ул. „Солунъ“, 23.